

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum Deus sciat singularia futura contingentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD SECVNDVM dicendū, q̄ Philof. in 2. Topi. ponit duplicē modū similitudinis: vnū q̄ inuenitur in diuersis generibus, & hic attenditur secundū proportionem vel proportionalitatē, vt q̄n alterum se habet ad alterum, sicut aliud ad aliud, vt ipse ibidē dicit. Aliū modum in his quæ sunt eiusdē generis, vt q̄n idem diuersis inest similitudo determinatam habitudinem quæ primo modo dī, sed solum quæ secundo modo: vnde non oportet quod primus modus similitudinis a Deo remoueat respectu creaturæ.

AD TERTIVM dicendum, quod obiectio illa procedit de similitudine secundi modi, quam concedimus creaturæ ad Deum non esse.

AD QVARTVM dicendum, q̄ similitudo quæ attenditur ex eo q̄ aliqua duo participant vnum, vel ex eo quod vnum habet aptitudinē determinatam ad aliud, ex qua. sex vno alterum comprehendī possit per intellectum diminiuit distantiam; non autem similitudo quæ est secundum conuenientiam proportionum: talis, n. similitudo similiter inuenitur in multum, vel parum distantibus, nō enim est maior similitudo proportionalitatis inter duo & vnum, & sex, & tria, quā inter duo & vnum, & centum & quinquaginta, & ideo infinita distantia creaturæ ad Deum similitudinem prædictam non tollit.

AD QVINTVM dicendum, q̄ enti & nō enti aliqd secundū analogiam conuenit, quia ipsum non ens, ens dicitur analogice, vt patet in 4. Metaph. vnde naturæ distantia quæ est inter creaturam & Deum, communitatem analogiæ impedire non potest.

AD SEXTVM dicendum, q̄ ratio illa procedit de communitate analogiæ quæ accipitur secundū determinatam habitudinem vnus ad alterum, tunc enim oportet q̄ vnū in definitione alterius ponat, sicut substantia in definitione accidentis, vel aliquid vnum in definitione duorum, ex eo quod vtraque dicitur per habitudinem ad vnum, sicut substantia in definitione quantitatis & qualitatis.

AD SEPTIMVM dicendū, q̄ quis inter duas species substantiæ sit maior cōuenientia, q̄ inter accidens, & substantiam, nō possibile est, vt nomen nō imponatur illis speciebus diuersis, secundū considerationē alicuius cōuenientiæ quæ sit inter ea, & tunc erit nomen pure equiuocum, nomen vero quod cōuenit substantiæ & accidenti, potest esse impositum secundam considerationē alicuius conuenientiæ inter ea: vnde non erit æquiuocum, sed analogum.

AD OCTAVVM dicendum, quod hoc nomen animal imponitur non ad significandum figuram exteriorē in qua pictura imitatur animal verum, sed ad significandum naturam in qua pictura non imitatur, & ideo nomen animalis de vero & picto equiuoce dī, sed nomen scientiæ conuenit creaturæ & creatori fm id in quo creatura creatorem imitatur, & ideo non oīno equiuoce prædicatur de vtroque.

ARTICVLVS XII.

Verum Deus singularia futura contingentia cognoscat.

1. par. q. 14. art. 13.

Ca. vi. co. 3.

AD VODECIMO querit, vtrum Deus sciat singularia futura cōtingentia, & v̄ q̄ non, Nihil enim potest sciri si verū, vt dicitur in 1. Poste. sed in contingentibus singularibus & futuris nō est veritas determinata, vt dicitur lib. 1. Periher. ergo Deus nō habet sciētiā de futuris singularibus contingentibus.

¶ 1. Præ. Illud ad quod sequitur impossibile, est impossibile: sed ad hoc q̄ Deus sciat singulare contingens & futurū, sequitur impossibile, scilicet q̄ scien-

Fria Dei fallitur, ergo impossibile est q̄ sciat singulare contingens futurum. Probatio media: dicitur q̄ Deus sciat aliquod futurū contingens singulare, vt Petrum sedere, aut ergo possibile est Petrū nō sedere, aut nō est possibile: si non est possibile, ergo impossibile est Petrum non sedere, ergo Petrū sedere est necessarium: datum autem fuerat q̄ esset cōtingens: si autem sit possibile non sedere, hoc posito non deberet sequi aliquod inconueniens: sequitur autem quod scientia Dei fallitur, ergo non erit impossibile sciētiā Dei falli. Sed dicendum, quod id, quod contingens est in se, in Deo est necessarium.

¶ 3. Sed contra. Quod in se est contingens, non est necessarium quo ad Deum, nisi secundum quod est in ipso: sed secundum quod est in ipso, non est distinctum ab eo: si igitur nō est scitum a Deo nisi secundum quod est necessarium, non est scitum ab eo secundum quod est ab eo distinctum.

¶ 4. Præ. Secundū Phil. in 1. Prio ex maiori de necessario, & minori de inesse nō sequi cōclusio de necessario: sed hæc est vera, oē scitū a Deo necesse est esse sed nullū cōtingēs necesse est esse, ergo nullū cōtingēs scit a Deo. Sed dicendū, q̄ tū dī oē scitum a Deo necesse est esse, non importatur necessitas ex parte creaturæ, sed ex parte Dei scientis solum.

¶ 5. Sed contra. Cum dicitur, omne scitum a Deo necesse est esse, necessitas attribuitur supposito dicti, sed suppositum dicti est illud quod est scitum a Deo; non ipse sciens Deus, ergo non importatur per hoc necessitas nisi ex parte rei scite.

¶ 6. Præ. Quāto aliqua cognitio est certior in nobis, tāto minus potest esse de cōtingētib; sciētia. n. non est nisi de necessarijs, quia certior est opinio, quæ potest esse de contingentibus; sed scientia Dei est certissima, ergo non potest esse nisi de necessarijs.

¶ 7. Præ. In omni vera cōditionali, si antecedens est necessarium absolute, & cōsequēs est necessarium absolute, sed ista cōditionalis est vera, si aliqd est scitum a Deo, illud erit: cum ergo hoc antecedēs, hoc est scitū a Deo, sit absolute necessarium, & cōsequēs erit absolute necessarium, ergo oē qd est scitū a Deo, necesse est absolute esse: q̄ autē hoc sit necessarium absolute, hoc est scitū a Deo, sic pbat: hoc est quoddam dictum de præterito: sed omne dictum de præterito si est verum, est necessarium, quia quod fuit, non potest non fuisse, ergo est absolute necessarium.

¶ 8. Præ. Omne æternum necessarium est: sed omne quod Deus sciuit ab æterno sciuit, ergo cum sciuisse, est necessarium absolute.

¶ 9. Præ. Vnumquodq; sicut se hēt ad esse, sic se hēt ad verum: sed futura contingentia nō habent esse, ergo nec veritatē, ergo non potest de eis esse sciētia.

¶ 10. Præ. Secundum Phil. in 4. Meta. qui non intelligit vnum determinatum, nihil intelligit: sed futurum contingens, quia est maxime ad vtumlibet, nullo modo est determinatum, nec in se nec in sua causa, ergo nullo modo potest de eo esse scientia.

¶ 11. Præ. Hugo de sancto Viā. in lib. de Sacramentis dicit, q̄ Deus nihil cognoscit extra se, qui habet omnia apud se; sed nihil est contingens nisi extra ipsum, in eo enim nihil est potentialitatis, ergo nullo modo ipse futurum contingens cognoscit.

¶ 12. Præ. Per mediū necessarium nō potest cognosci aliqd cōtingēs, q̄ si mediū est necessarium, & cōclusio erit necessaria: sed Deus cognoscit oīa p mediū, qd est sua essentia, ergo cū hoc mediū sit necessarium, v̄ q̄ non possit aliquod contingens cognoscere.

SED CONTRA est, q̄ in Ps̄l. 3. 2. d̄r, Qui finxit singul
 latim corda eorū, qui intelligit oīa opera eorū: sed
 opera hominū sunt cōtingentia, cum depēdeant a
 libe. arbi. ergo futura cōtingentia cognoscit Deus.
 ¶ 2. Præ. Omne necessariū scitur a Deo: sed omne
 contingens est necessariū secundum q̄ refertur
 ad diuinam cognitionem, vt dicit Boet. in 3. de Cō
 sola. ergo omne contingens est scitum a Deo.
 ¶ 3. Præ. Aug. dicit quod scit mutabilia immutabi
 liter: sed ex hoc est aliquod contingens q̄ est muta
 bile, quia cōtingens dicitur quod potest esse & nō
 esse. ergo Deus scit contingentia immutabiliter.
 ¶ 4. Præ. Deus cognoscit res in quantum est causa
 earum: sed Deus non tantum est causa necessariorū,
 sed etiam contingentium. ergo tam necessa
 ria quā contingentia cognoscit.
 ¶ 5. Præ. Secundum hoc cognoscit Deus res. s̄m q̄
 ipse est exemplar omnium rerum: sed exemplar diu
 num quod est contingentium & mutabilium, p̄
 esse immutabile, sicut & materialū est immateria
 le. & compositorum simplex. ergo vt q̄ sicut Deus
 cognoscit composita & materialia, quāuis ipse
 sit immaterialis & simplex, ita cognoscit cōtingen
 tia, licet contingentia in eo locum non habeant.
 ¶ 6. Præ. Scire est causam rei cognoscere: sed Deus
 scit omnium contingentium causas, scit. n. seipsum
 qui est causa omnium. ergo ipse scit contingentia.
 Respon. Dicendum, q̄ circa hanc quæstionē di
 uerimode est erratum. Quidam n. de diuina sciētia
 iudicare volentes ad modum scientiæ nostræ. dixē
 runt q̄ Deus futura contingentia non cognoscit:
 sed hoc non potest esse, quia secundum hoc nō ha
 beret providentiam de rebus humanis, quæ contin
 genter eueniunt. & ideo alij dixerunt, q̄ Deus om
 nium futurorum scientiam habet, sed cuncta ex ne
 cessitate eueniunt, alias scientia Dei falleretur de
 eis: sed hoc esse etiam nō p̄t, quia s̄m hoc periret
 liberum arbitrium, nec esset necessariū cōsiliū
 quære. iniustum esset ēē p̄nas vel præmia p̄ meri
 tis reddere. ex quo cuncta ex necessitate aguntur. &
 ideo dicendū est, q̄ Deus omnia futura cognoscit,
 nec tamen propter hoc impeditur quin aliqua cō
 tingenter eueniant. Ad huiusmodi autem euiden
 tiam sciendum est, quod in nobis sunt quædam po
 tentiæ & habitus cognoscētiū, quibus nunquam
 falsitas esse potest, sicut sensus, & scientia, & intell
 ctus principiorum: quidam vero in quibus potest
 esse falsitas, sicut imaginatio, & opinio, & estimatio.
 Ex hoc autem falsitas accidit in aliqua cogni
 tione, q̄ non est ita in re sicut apprehenditur: vn
 de si aliqua vis cognoscētiua est talis, q̄ nunquam
 in ea sit falsitas, oportet quod suum cognoscibile
 nunquam deficiat ab eo, quod de eo cognoscens
 apprehendit: necessarium autem nō potest impedi
 ri quin sit antequā fiat, eo quod causæ eius sunt im
 mutabiliter ordinatæ ad eius productionē: vnde p̄
 huiusmodi habitus, q̄ semper sunt veri, possunt nec
 cessaria cognosci, etiā quando sunt futura, sicut co
 gnoscimus futurā eclipsim uel ortum solis per sciē
 tiam: sed contingens impeditur potest antequā sit in
 esse productum: quia tunc non est nisi in causis suis
 quibus potest accidere impedimentū ne perueniāt
 ad effectum: sed postquam iam contingens in esse
 productum est, iam nō potest impedi. & ideo de
 contingenti, secundum quod est in præsentī, potest
 esse iudicium illius potentiæ, uel habitus, in quo
 nunquā falsitas inuenitur, sicut sensus iudicat so
 cratem sedere q̄n sedet. Ex quo patet cōtingens, vt
 futurum est, per nullam cognitionem sciri, cui falsi
 tas subesse non possit. vnde cum diuinā scientiæ nō
 subit falsitas, nec subesse possit, impossibile esset q̄
 de contingentibus futuris scientiam haberet Deus
 si cognosceret ea, vt futura sunt. Tunc autem aliqd
 cognoscitur, vt futurum est, quādo inter cogniti
 onem cognoscentis & rei euentum inuenitur ordo
 præteriti ad futurum: hic autem ordo non potest
 inueniri inter cognitionem diuinam & quacuq̄
 rem cōtingentem, sed semper ordo diuinæ cogni
 tionis ad rem quacuq̄; est sicut ordo præsentis ad
 præsens. Quod quidem hoc modo intelligi potest:
 si aliquis videret multos trāseuntes per vnā viam
 successiue: & hoc per aliquod tēpus in singulis par
 tibus temporis videret præsentialiter aliquos tran
 seuntes, ita q̄ in toto tempore suæ visionis, omnes
 transeuntes præsentialiter videret: nec tamen simul
 omnes præsentialiter, quia tempus suæ visionis non
 est totum simul: si autem sua visio tota simul posset
 existerē, simul præsentialiter omnes videret, quāuis
 non omnes simul præsentialiter transirent: vnde cū
 visio diuinæ scientiæ æternitate mēsuretur, quæ est
 tota simul: & tamen totum tempus includit, nec
 alicui parti temporis deest, sequitur vt quicquid in
 tempore geritur, non vt futurum, sed vt præsens vi
 deat: hoc enim quod a Deo visum est, futurum est
 rei alteri cui succedit in tempore, sed ipsi diuinæ vi
 sioni quæ non in tēpore, sed extra tempus est, non
 est futurum, sed præsens, ita ergo nos videmus futu
 rum, vt futurum: quia visioni nostræ futurū est. cum
 ipsa tempore mensuretur, sed diuinæ visioni quæ est
 extra tempus, futurum non est, sicut & aliter videt
 transeuntes ille qui est in ordine transeuntium qui
 non videt nisi illos qui ante ipsum sunt, & aliter ille
 qui extra ordinem transeuntium esset, qui oēs tran
 seuntes simul inspiceret: sicut ergo nos visus nō
 fallitur vnquam videns contingentia, vt sunt p̄
 sentia, & tū ex hoc non remouet quin illa contingēt
 eueniant, ita Deus infallibiliter videt omnia contin
 gentia, siue quæ nobis sunt præsentia, siue quæ præ
 terita, siue quæ futura quia sibi non sunt futura, sed
 ea inspicit esse tunc quando sunt: vnde ex hoc non
 remouetur quin contingēt eueniant. Difficultas
 autem in hoc accidit, eo q̄ diuinam cognitionem
 significare non possumus, nisi per modum nostræ
 cognitionis magnificando differentias: si enim si
 gnificaretur, vt est Dei scientia, magis deberet dici,
 q̄ Deus scit hoc esse, quā quod sciat futurū, quia
 sibi nunquā sunt futura, sed semper præsentia: vnde
 etiam vt Boet. dicit in lib. 3. de Consolatione, eius
 cognitio de futuris magis pprie dicitur providen
 tia, quā præuidētia: quia ea porro quali longe po
 situs in æternitatis speculāntur, quāuis etiam
 præuidētia dici possit, propter ordinem eius quod
 ab eo scitur ad alia quibus futurum est.
 AD PRIMVM ergo dicendum, quod licet cō
 tingens non sit determinatum quādiu futurū est,
 tamen ex quo productum est in rerum natura; ve
 ritatem determinatam habet, & hoc modo super
 illud fertur intuitus diuinæ cognitionis.
 AD SECUNDVM dicendū, q̄ sicut dictum est, cōtin
 gens refertur ad diuinā cognitionē, secundū q̄ po
 nitur esse in rerū natura: ex quo autē est, nō p̄t nō
 esse tunc q̄n est: quia q̄ est, necesse est esse, quando
 est, vt in primo Periherme. d̄r, non tamen sequitur
 q̄ simpliciter dicatur necessarium, nec quod scien
 tia

cratem sedere q̄n sedet. Ex quo patet cōtingens, vt
 futurum est, per nullam cognitionem sciri, cui falsi
 tas subesse non possit. vnde cum diuinā scientiæ nō
 subit falsitas, nec subesse possit, impossibile esset q̄
 de contingentibus futuris scientiam haberet Deus
 si cognosceret ea, vt futura sunt. Tunc autem aliqd
 cognoscitur, vt futurum est, quādo inter cogniti
 onem cognoscentis & rei euentum inuenitur ordo
 præteriti ad futurum: hic autem ordo non potest
 inueniri inter cognitionem diuinam & quacuq̄
 rem cōtingentem, sed semper ordo diuinæ cogni
 tionis ad rem quacuq̄; est sicut ordo præsentis ad
 præsens. Quod quidem hoc modo intelligi potest:
 si aliquis videret multos trāseuntes per vnā viam
 successiue: & hoc per aliquod tēpus in singulis par
 tibus temporis videret præsentialiter aliquos tran
 seuntes, ita q̄ in toto tempore suæ visionis, omnes
 transeuntes præsentialiter videret: nec tamen simul
 omnes præsentialiter, quia tempus suæ visionis non
 est totum simul: si autem sua visio tota simul posset
 existerē, simul præsentialiter omnes videret, quāuis
 non omnes simul præsentialiter transirent: vnde cū
 visio diuinæ scientiæ æternitate mēsuretur, quæ est
 tota simul: & tamen totum tempus includit, nec
 alicui parti temporis deest, sequitur vt quicquid in
 tempore geritur, non vt futurum, sed vt præsens vi
 deat: hoc enim quod a Deo visum est, futurum est
 rei alteri cui succedit in tempore, sed ipsi diuinæ vi
 sioni quæ non in tēpore, sed extra tempus est, non
 est futurum, sed præsens, ita ergo nos videmus futu
 rum, vt futurum: quia visioni nostræ futurū est. cum
 ipsa tempore mensuretur, sed diuinæ visioni quæ est
 extra tempus, futurum non est, sicut & aliter videt
 transeuntes ille qui est in ordine transeuntium qui
 non videt nisi illos qui ante ipsum sunt, & aliter ille
 qui extra ordinem transeuntium esset, qui oēs tran
 seuntes simul inspiceret: sicut ergo nos visus nō
 fallitur vnquam videns contingentia, vt sunt p̄
 sentia, & tū ex hoc non remouet quin illa contingēt
 eueniant, ita Deus infallibiliter videt omnia contin
 gentia, siue quæ nobis sunt præsentia, siue quæ præ
 terita, siue quæ futura quia sibi non sunt futura, sed
 ea inspicit esse tunc quando sunt: vnde ex hoc non
 remouetur quin contingēt eueniant. Difficultas
 autem in hoc accidit, eo q̄ diuinam cognitionem
 significare non possumus, nisi per modum nostræ
 cognitionis magnificando differentias: si enim si
 gnificaretur, vt est Dei scientia, magis deberet dici,
 q̄ Deus scit hoc esse, quā quod sciat futurū, quia
 sibi nunquā sunt futura, sed semper præsentia: vnde
 etiam vt Boet. dicit in lib. 3. de Consolatione, eius
 cognitio de futuris magis pprie dicitur providen
 tia, quā præuidētia: quia ea porro quali longe po
 situs in æternitatis speculāntur, quāuis etiam
 præuidētia dici possit, propter ordinem eius quod
 ab eo scitur ad alia quibus futurum est.
 AD PRIMVM ergo dicendum, quod licet cō
 tingens non sit determinatum quādiu futurū est,
 tamen ex quo productum est in rerum natura; ve
 ritatem determinatam habet, & hoc modo super
 illud fertur intuitus diuinæ cognitionis.
 AD SECUNDVM dicendū, q̄ sicut dictum est, cōtin
 gens refertur ad diuinā cognitionē, secundū q̄ po
 nitur esse in rerū natura: ex quo autē est, nō p̄t nō
 esse tunc q̄n est: quia q̄ est, necesse est esse, quando
 est, vt in primo Periherme. d̄r, non tamen sequitur
 q̄ simpliciter dicatur necessarium, nec quod scien
 tia

Prosa vlt. p̄
 rō ante mt
 dium.

In corp. art.

Cap. 6. d̄c̄di
 nando ad fi
 sca rom. 6

ria Dei fallatur, sicut & visus meus non fallitur dum video Petrum sedere, quamvis hoc sit contingens.

AD TERTIUM dicendum, qd contingens pro tanto dicitur necessarium esse, secundum qd est scitum a Deo: quia scitur ab eo secundum qd est iam praesens, non secundum qd futurum est, nec ex hoc aliquam necessitatem sortitur, ut possit dici qd necessario eveniet: eventus enim non est nisi eius quod futurum est, quia id, quod iam est, non potest ulterius evenire: sed verum est id evenisse, & hoc est necessarium.

AD QUARTUM dicendum, qd cum dicitur, omne scitum a Deo est necessarium, haec est duplex: quia potest esse vel de dicto, vel de re: si sit de dicto, tunc est compositum, & vera, & est sensus: omne scitum a Deo est necessarium, quia non potest esse, qd Deus sciat aliquid esse: & id non sit. Si sit de re, sic est divisa & falsa, & est sensus: id quod est scitum a Deo necessarium est esse res. n. quae a Deo sunt scitae, non propter hoc necessario eveniunt, ut ex dictis patet. Et si obijciatur quod ista distinctio non habet locum nisi in formis, quae sibi invicem succedere possunt in subiecto, ut albedo & nigredo, non autem potest esse, ut aliquid sit scitum a Deo, & postea nescitum, & sic praedicta distinctio hic locum non habet: dicendum quod quamvis scientia Dei invariabilis sit, & semper eodem modo, tamen dispositio secundum quam res refertur ad Dei cognitionem invariabilem, non semper eodem modo se habet ad ipsam: refertur. n. res ad Dei cognitionem secundum qd est in sua praesentialitate, praesentialitas autem rei non semper ei convenit: unde res potest accipi cum tali dispositione, vel sine ea, & sic per consequens potest accipi illo modo quo refertur ad Dei cognitionem, vel alio modo, & secundum hoc praedicta distinctio procedit.

In corp. art.

AD QUINTUM dicendum, qd si sit de re praedicta propositio, verum est qd necessitas ponitur circa ipsum: quod est scitum a Deo: qd si sit de dicto, necessitas non ponitur circa ipsam rem, sed circa ordinem scientiae ad scitum.

AD SEXTUM dicendum, quod sicut scientia nostra non potest esse de futuris contingentibus, ita necessitas scientiae Dei, & adhuc multo minus, si ea ut futura cognosceret: cognoscit autem ea, ut praesentia sibi, alijs autem futura: & ideo obiectum non procedit.

AD SEPTIMUM dicendum, qd circa hoc est diversa opinio. Quidam n. dixerunt, qd hoc antecedens est contingens, hoc est scitum a Deo, eo qd quis sit praeteritum, tamen importat ordinem ad futurum, & ideo non est necessarium, sicut cum dicitur hoc fuit futurum, illud praeteritum non est necessarium, quia quod fuit futurum, potest non esse futurum, ut in 2. de Gene. & corruptio, dicitur, futurus quis incedere non incedet: sed hoc nihil est, quia cum dicitur, hoc est futurum, vel fuit futurum, designatur ordo, qui est in causis illius rei ad productionem eius: quamvis autem causa quae sunt ordinatae ad aliquem effectum possint impediri qd non sequatur effectus, tamen non potest impediri quin fuerint aliqui ad hoc ordinatae: unde licet quod est futurum possit non esse futurum, numquam tamen potest non fuisse futurum, & ideo alij dicunt qd hoc antecedens est contingens, quia est compositum ex necessario & contingenti: scientia. n. Dei est necessaria: sed scitum ab eo est contingens, quorum utrumque in praedicto antecedente includitur, sicut & hoc est contingens: Petrus est homo albus, vel Petrus est animal & currit: sed hoc iterum nihil est, quia veritas propositionis non variat per necessitatem & contingentiam, ex eo qd materialiter in locutione ponitur: sed solum ex principali compositione in qua

Coment. 26. tom. 2.

Fundatur veritas propositionis, unde eadem ratio necessitatis & contingentiae est in utraque illarum. ego cogito Petrum currere, & ideo cum actus principalis qui significat in hoc antecedente, Deus scit Petrum legere, sit necessarius, quantum ad illud quod materialiter ponitur, sit necessarius, quantum ad non impediri quod antecedens praedictum sit necessarium, & ideo alij concedunt simpliciter, qd sit necessarium: sed dicitur qd ex antecedente necessario absolute, non oportet qd sequatur consequens necessarium absolute nisi si antecedens praedictum est causa proxima consequentis: si. n. sit causa remota, potest necessitas esse commutari per contingentiam causae proximae, sicut si quis sol sit causa necessaria, tamen floritio arboris quae est effectus, est contingens, quia causa eius proxima est variabilis. s. vis generativa plantae: sed hoc non videtur fieri, quia hoc non est per naturam causae, & causam per ex antecedente necessario sequatur consequens necessarium, sed magis per ordinem consequentis ad antecedens: quia contrarium antecedens nullo modo potest stare cum consequente, quod contingere si ex antecedente necessario sequeretur consequens contingens, non hoc accidere necesse est in quibus conditionalis si vera sit, siue antecedens sit effectus, siue causa proxima, siue remota: & si hoc non innatur in conditionalis, nullo modo erit vera: unde & haec conditionalis est falsa, si sol movetur, arbor floret: & ideo aliter dicendum est, qd hoc antecedens est simpliciter necessarium, & consequens est necessarium absolute, eo modo quo ad antecedens sequitur, aliter. n. est de his qui attribuntur rei, sicut si aliter de his qui attribuntur rei, sicut qd est cognita: illa n. qui attribuntur rei sicut se, conveniunt ei sicut sicut modum: sed illa quae attribuntur ei, vel quae consequuntur ad ipsam, in quantum est cognita, sunt secundum modum cognoscentis, & non sicut modum cognitae: ut si dicatur, si ego intelligo aliquid, illud est immateriale: non enim oportet ut quod intelligitur immateriale, nisi secundum qd est in intellectu, & similiter cum dico, si Deus scit aliquid, illud est non sequens est sumendum non secundum dispositionem rei in se ipsa, sed secundum modum cognoscentis: quamvis autem res in se ipsa sit futura, tamen non est modum cognoscentis est praesens: & ideo magis debet dici, si Deus scit aliquid, illud est, quam hoc erit: unde idem est iudicium de ista. Si Deus scit aliquid, hoc erit: & de hac, si ego video Socratem currere, Socrates currit, quorum utrumque est necessarium: & per hoc patet solutio ad octavum.

AD NONUM dicendum, qd quamvis contingens sit est futurum, non habet esse, nisi ex quo est praesens esse habet & veritate: & sic dicitur visioi futurum quamvis est Deus cognoscat ordinem vnius ad alterum, & sic cognoscat aliquid esse futurum respectu alterius: sed sic non est inconueniens, qd ponatur qd Deus scit aliquid futurum esse quod non erit, quantum scilicet scit aliquas causas ad aliquem effectum inclinatas, qui non producentur: sic enim non loquimur nunc de cognitione futuri, prout scitur a Deo in suis causis, videtur: sed in quantum cognoscitur in seipso: sic enim cognoscitur ut praesens.

AD X. dicendum, quod futurum Deo est praesens, & ita est determinatum ad unam partem quantumque, sed dum est futurum, sic est ad utrumlibet.

AD XI. dicendum, quod Deus nihil cognoscat extra se, si ly extra, referatur ad id, quod cognoscitur: gnoscat autem aliquid extra se, si referatur ad id, quod

Art. 7. huius
quæst. 8. ar.
5. ad 2. arg.
1. p. quæst.
14. art. 15.

quod cognoscit, & de hoc supra dictum est.
Ad XII. dicendum, quod duplex est cognitionis medi-
um, unum quod est medium demonstrationis, & hoc
oportet esse proportionatum conclusioni, ut eo posito
conclusio ponatur, & tale medium cognoscendi
non est Deus respectu contingentium. Aliud medi-
um cognitionis est, quod est similitudo rei cognita: &
tale medium cognitionis est diuina essentia, non ta-
men est adequatum nec proportionatum alicui, &
si sit proprium singulorum, ut supra dictum est.

ARTICVLVS XIII.

Utrum diuina scientia sit variabilis.

TERTIODECIMO quaeritur, utrum scientia Dei sit
variabilis. Et ut ostendatur, quod scientia Dei assimilatio
scientis ad rem scitam: sed scientia Dei est perfecta,
ergo perfecte assimilabitur rebus scitis: sed scita a
Deo sunt variabilia, ergo & scientia Dei variabilis.

¶ 2 Præ. Omnis scientia quæ potest falli, est varia-
bilis: sed scientia Dei potest falli, est enim de contin-
genti quod potest non esse: sed si non sit, scientia Dei
fallitur, ergo est variabilis.

¶ 3 Præ. Scientia nostra quæ est per receptionem
a rebus, est per modum scientis, ergo scientia Dei
quæ est per hoc quod confertur aliquid rebus, est per
modum rei scitæ: sed scita a Deo sunt variabilia, er-
go & scientia eius variabilis.

¶ 4 Præ. Ablato vno relationum aufertur aliud,
ergo variatio vno variatur reliquum: sed scita a Deo
sunt variabilia, ergo scientia eius variabilis.

¶ 5 Præ. Omnis scientia, quæ potest augeri vel mi-
nuí, potest variari: sed scientia Dei potest augeri &
minuí, ergo & probatio media, omnis scientis, qui
quandoque scit plura, quandoque pauciora, eius
scientia variatur, ergo scientis qui potest plura scire
quàm sciat vel pauciora, habet scientiam variabilem:
sed Deus potest plura scire quàm sciat, scit enim ali-
qua esse vel futura esse vel fuisse quæ facturus est,
posset autem plura facere quæ nunquam est factu-
rus, & ita posset scire plura quàm sciat, eadem ratio-
ne posset pauciora scire, quàm sciat, quia potest di-
mittere aliquid eorum quæ facturus est, ergo scien-
tia eius potest augeri & minuí, sed dicebat quod quàm
uis plura vel pauciora essent subiecta diuina scien-
tia, non tamen eius scientia variatur.

¶ 6 Sed contra, sicut possibilis sunt subiecta diuine
potentie, ita scibilia sunt subiecta diuine scientiæ:
sed si Deus posset plura facere quàm potuit, eius po-
tentia augetur, minueretur autem si posset in pau-
ciora, ergo eadē ratione si plura sciret, quàm prius
sciuisset augetur eius scientia.

¶ 7 Præ. Quandoque sciuit Christū nasciturū, nunc
autem nescit eum nasciturū, sed iam natum, ergo
Deus aliquid scit quod prius nesciuit, & aliquid
sciuit quod nunc nescit, & sic eius scientia variatur.

¶ 8 Præ. Sicut ad scientiā requiritur scibile, ita requi-
ritur modus sciendi: sed si modus sciendi variaretur,
scientia esset variabilis, ergo eadem ratione eū scibi-
lia ab ipso uariarentur, eius scientia variabilis erit.

¶ 9 Præ. In Deo est esse quidam scientia approbatio-
nis in quibus bonos cognoscit: sed potest appro-
bare quos non approbavit, ergo potest scire quod prius
nesciuit, & sic videtur scientia eius esse variabilis.

¶ 10 Præ. Sicut scientia Dei est ipse Deus, ita potest
scire Dei est ipse Deus: sed a potentia Dei dicuntur res
mutabiliter in esse productæ, ergo eadem ratione a
scientia Dei res mutabiliter cognoscuntur sine ali-
quo detrimento perfectionis diuina.

A ¶ 11 Præ. Omnis scientia quæ trāsit ab vno in alte-
rum, est variabilis: sed scientia Dei est hmoi: quia per
essentiam suam cognoscit res, ergo est variabilis.

SED CONTRA est, quod dicitur Iacob. Apud
quem non est transmutatio.

¶ 2 Præ. Motus est actus imperfecti, ut dicitur in 3.
de Anima: sed in diuina scientia nulla est imperfec-
tio, ergo non est variabilis.

¶ 3 Præ. Omnia mota inducuntur ad vnu primum
immobile: sed causa prima omnium variabilium
est diuina scientia, sicut causa artificiatorum est ars,
ergo scientia Dei est inuariabilis.

RESPON. Dicendum, quod cum scientia sit medium
inter cognoscentē & cognitum, duplex potest accide-
re variatio in ipsa vno modo, ex parte cognoscentis,
alio modo, ex parte rei cognita: ex parte autem co-
gnoscentis tria in scientia considerare possumus, scilicet
ipsam scientiā, actū eius, & modum ipsius, & secun-
dum hæc tria potest variatio accidere in scientia ex pat-
te scientis. Accidit, n. variatio in ea ex parte ipsius
scientiæ quando de nouo acquiritur scientia alicui-
us, quod prius nesciebatur, & secundum hoc attendi-
tur generatio, vel corruptio, aut augmentum & di-
minutio ipsius scientiæ: talis autem variatio in diui-
na scientia accidere non potest, quia scientia diuina
ut supra ostensum est, non solum est entium: sed et
non entium: non autem potest esse aliquid præter
ens vel non ens: quia inter affirmatiuam & nega-
tiuam nihil est medium. Quamuis autem secundū
quendam modum scientia Dei sit tantum existētiū
in presenti, præterito, vel futuro, secundū quod scien-
tia ordinatur ad opus quod facit voluntas si tñ per
hunc modum sciendi, sciret aliquid quod prius nesci-
ret, nulla variatio ex hoc accideret in scientia eius,
cum ipsa sit æqualiter entium & non entium quātum
ex parte eius est: sed si esset ex hoc aliqua variatio
in Deo, hoc esset ex parte voluntatis, quæ determi-
nat scientiam ad aliquid, ad quod prius non determi-
nabat: sed nec in voluntate ipsius aliqua variatio ex
hoc accidere potest, cum n. hoc sit de rōne volunta-
tis, ut libere actū suum producat, quantum est ex ipsa
ratione voluntatis, æqualiter potest in vtrūque opposi-
torum exire, ut scilicet velit, vel non velit facere, vel non
facere sed tñ non potest facere, ut simul dñ vult non ue-
lit: sic in voluntate diuina, quæ immutabilis est, non
potest accidere, ut prius voluerit aliquid & postea non
lit idē in idē tēpus: quia sic voluntas eius esset tem-
poralis, & non tota simul: vnde, si loquamur de neces-
sitate absoluta, non est necesse cum uelle hoc quod
nolit: quia absolute loquēdo possibile est eū non uelle:
sed si loquamur de necessitate, quæ est ex suppositione,
sic necessarium est eū uelle si nolit, & sic ex sup-
positione predicta loquēdo, non est possibile eū non
velle si uult uel si uoluit: mutatio autē eū requirit duos
terminos, semper respicit ultimū in ordine ad primū:
vnde hoc solum modo sequeretur, quod si voluntas esset
mutabilis, si esset possibile eū non uelle quod uult, uel quod
prius uoluerit, & sic patet, quod hoc quod potest plura esse
scita a Deo per hunc modum sciendi, uel pauciora nul-
la variatio ponitur in scientia eius, uel in uoluntate: hoc
enim est eū posse plura scire quàm posse per uoluntatē
suā determinare scientiā suā ad plura faciēda, sed ex
parte actus accidit variatio in scientia tripliciter, u. o
modo, ex eo quod actu considerat, quod prius non considera-
bat, sicut dicimus illū uariari, quoniam exit ab habitu in
actū: iste autē uariationis modus in scientia Dei esse
non potest, quia ipse non est sciens secundum habi-
tum.

C ¶ 12 Præ. Omnis scientia quæ potest augeri vel mi-
nuí, potest variari: sed scientia Dei potest augeri &
minuí, ergo & probatio media, omnis scientis, qui
quandoque scit plura, quandoque pauciora, eius
scientia variatur, ergo scientis qui potest plura scire
quàm sciat vel pauciora, habet scientiam variabilem:
sed Deus potest plura scire quàm sciat, scit enim ali-
qua esse vel futura esse vel fuisse quæ facturus est,
posset autem plura facere quæ nunquam est factu-
rus, & ita posset scire plura quàm sciat, eadem ratio-
ne posset pauciora scire, quàm sciat, quia potest di-
mittere aliquid eorum quæ facturus est, ergo scien-
tia eius potest augeri & minuí, sed dicebat quod quàm
uis plura vel pauciora essent subiecta diuina scien-
tia, non tamen eius scientia variatur.

¶ 3 Præ. Scientia nostra quæ est per receptionem
a rebus, est per modum scientis, ergo scientia Dei
quæ est per hoc quod confertur aliquid rebus, est per
modum rei scitæ: sed scita a Deo sunt variabilia, er-
go & scientia eius variabilis.

¶ 4 Præ. Ablato vno relationum aufertur aliud,
ergo variatio vno variatur reliquum: sed scita a Deo
sunt variabilia, ergo scientia eius variabilis.

¶ 5 Præ. Omnis scientia, quæ potest augeri vel mi-
nuí, potest variari: sed scientia Dei potest augeri &
minuí, ergo & probatio media, omnis scientis, qui
quandoque scit plura, quandoque pauciora, eius
scientia variatur, ergo scientis qui potest plura scire
quàm sciat vel pauciora, habet scientiam variabilem:
sed Deus potest plura scire quàm sciat, scit enim ali-
qua esse vel futura esse vel fuisse quæ facturus est,
posset autem plura facere quæ nunquam est factu-
rus, & ita posset scire plura quàm sciat, eadem ratio-
ne posset pauciora scire, quàm sciat, quia potest di-
mittere aliquid eorum quæ facturus est, ergo scien-
tia eius potest augeri & minuí, sed dicebat quod quàm
uis plura vel pauciora essent subiecta diuina scien-
tia, non tamen eius scientia variatur.

¶ 6 Sed contra, sicut possibilis sunt subiecta diuine
potentie, ita scibilia sunt subiecta diuine scientiæ:
sed si Deus posset plura facere quàm potuit, eius po-
tentia augetur, minueretur autem si posset in pau-
ciora, ergo eadē ratione si plura sciret, quàm prius
sciuisset augetur eius scientia.

¶ 7 Præ. Quandoque sciuit Christū nasciturū, nunc
autem nescit eum nasciturū, sed iam natum, ergo
Deus aliquid scit quod prius nesciuit, & aliquid
sciuit quod nunc nescit, & sic eius scientia variatur.

¶ 8 Præ. Sicut ad scientiā requiritur scibile, ita requi-
ritur modus sciendi: sed si modus sciendi variaretur,
scientia esset variabilis, ergo eadem ratione eū scibi-
lia ab ipso uariarentur, eius scientia variabilis erit.

¶ 9 Præ. In Deo est esse quidam scientia approbatio-
nis in quibus bonos cognoscit: sed potest appro-
bare quos non approbavit, ergo potest scire quod prius
nesciuit, & sic videtur scientia eius esse variabilis.

¶ 10 Præ. Sicut scientia Dei est ipse Deus, ita potest
scire Dei est ipse Deus: sed a potentia Dei dicuntur res
mutabiliter in esse productæ, ergo eadem ratione a
scientia Dei res mutabiliter cognoscuntur sine ali-
quo detrimento perfectionis diuina.

Quæst. disp. S. Tho. QQ 4 tum:

Coment. 28.
tom. 2.

Art. 8. huius
quæst.